HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בתוכה ושמא תאמר כשם שפיה צר כך כולה צרה תלמוד לומר [1] העמיק הרחיב ושמא תאמר למלך לא הוכנה ת"ל גם היא למלך הוכן ושמא תאמר אין בה עצים ת"ל מדורתה אש ועצים הרבה ושמא תאמר זה הוא שכרה תלמוד לומר [2] ונחת שולחנך מלא דשן: חל יום הכיפורים להיות בשבת [וכו']: א) אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן לא בבליים הם אלא אלכסנדריים הם ומתוך ששונאין את א] בבליים קורין אותם על שם בבליים תניא נמי הכי ר' יוסי אומר לא בבליים הם אלא אלכסנדריים הם ומתוך ששונאין את ב] בבליים קוראין אותן על שם בבליים אמר לו ר' יהודה ב) תנוח דעתך שהנחת דעתי:

מתני' א סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסול ג] אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא ב סידר את הלחם ואת הבזיכין בשבת והקטיר את הבזיכין לאחר השבת פסולה ואין חייבין ד] עליהן משום פיגול נותר וטמא ג) ג סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת ד) פסולה כיצד ד יעשה יניחנה לשבת הבאה ה) שאפילו היא על השולחן ימים רבים אין בכך כלום:

גמ' ו) תנן התם אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן ה] שחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי מתתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד ו] שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח שחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה והורידו כהן גדול לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל ז) המסיך ה את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קדוש ידים ורגלים ח) תני אבוה דר' אבין לא זו בלבד אלא אפילו עולת העוף שנמלקה בלילה ומנחה שנקמצה בלילה תצא לבית השריפה בשלמא עולת העוף משום דלא אפשר לאהדורה אלא מנחה אפשר דמהדר קומץ לדוכתיה וקמיץ ביממא הוא תני לה והוא אמר לה כלי שרת מקדשין שלא בזמנן מיתיבי ט) כל הקרב ו ביום קדוש ביום ז] בלילה קדוש בלילה בין ביום ובין בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה כל הקרב ביום קדוש ביום ביום אין בלילה לא אינו קדוש ליקרב אבל ז קדוש ליפסל מותיב ר' זירא סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר שבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנה לשבת הבאה שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום ואי סלקא דעתך כלי שרת מקדשין שלא בזמנן י) (ליפסל) ליקדוש וליפסול אמר רבה מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב אבוה דר' אבין נמי מתניתא קאמר קסבר כ) לילה אין מחוסר זמן הא ימים מחוסרין זמן ח] סוף סוף כי

למלך לא הוכנה. לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גיהנס שלא יהא נידון בה. מלך קרי לתלמיד חכם דכתיב (משלי ח) בי מלכים ימלוכו: **שמא תאמר זהו שכרה.** של תורה שמצלת מגיהנס אבל שכר אחר אין לה: **ומתוך ששונאין.** חכמי ארץ ישראל את הבבליים קורין את האלכסנדריים שעושין מנהג רעבתנות על שם בבליים: ט] **אלכסנדריים.** של מצרים: (א) ל) משפחת רבי יהודה מבבל היתה לפיכך שמח בדברי ר' יוסי: **מתני' פסול.** דמחוסר זמן הוא שלא היה על השלחן אלא ששה ימים והכא אי אפשר לתקן ולומר יניחנו עד שבת הבאה דכיון דלחם נסדר כדינו בשבת קידשו שלחן ושוב אין יכול י] להשהותן אלא עד שבת ראשונה מ) דמיפסיל בלינה יא] (הואיל נ) ולן הלחם (ב) בלא בזיכין): **משום פיגול.** אם הקטירן על מנת לאכול מן הלחם למחר אינו פיגול שלא קרב המתיר כמצותו: **ולא משום נותר.** שאין נותר חל על הלחם שהרי אין ראוי לאכילה: **וטמא.** האוכלו בטומאת הגוף אינו בכרת כדאמר בהקומץ [רבה] (לעיל דף כה:) הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה וזה לא ניתר לטהורים מעולם דבזיכין הוו מתירין דידיה ולא קרבו כהילכתן: **לאחר שבת.** למחר: **יניחנו לשבת הבאה.** ויעמוד שבועיים על השולחן דכיון דלא נסדר בשבת אין שולחן מקדשו עד יב] השבת הילכך לא מיפסל בלינה יג] למוצאי שבת: **גמ' זמן השחיטה.** אם האיר היום לשחוט את התמיד: **ברקאי.** האיר היום כמו (תהלים עז) האירו ברקיו תבל: **מתתיא בן שמואל.** היה ממונה על כך כדאמר בשקלים (פ"ה ה"א) שהיה ממונה על הפייסות והיינו פייסות שמפייסין כשהאיר היום מי שוחט ומי זורק וכשהוא שואל אם הגיע זמן שחיטה אומר לאותו יד] שעל הגג אמור אם האיר פני כל המזרח טו] והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמים נמצא שלפיכך היה אומר עד שבחברון ביום הכפורים כדי להזכיר ישיני חברון: **ולמה הוצרכו לכך.** לעלות לגג ולראות אם האיר היום: **ודימו.** סבורים היו: **והוציאו לבית השריפה.** שפסול היה לפי שנשחט בלילה דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם ביום בעי לזבוח: **והורידו כ"ג כו'.** מפרש בסדר יומא בפרק שלישי (דף כט.) היכא קאי: **מיסך רגליו.** גדולים שהלך לבית הכסא: **לא זו בלבד.** תמיד שנשחט בלילה יוצא לבית השריפה: **אלא אפילו עולת העוף ומנחה.** דלאו קרבן חשוב הוא דאין באין בציבור אם נעשו בלילה יצאו לבית השריפה: **מקדשין.** וזה שקמץ ונתן קומץ בכלי אע"ג דלילה לאו זמן קידוש טז] הוא מקדש ליה כלי ושוב אי אפשר לערבו בשירים ולחזור ולקמוץ שכבר נתקדש זה לשם קומץ: **כל הקרב ביום.** כגון שאר קרבנות: **קדוש ביום.** שאם נתנו בכלי שרת ביום כלי שרת מקדשו: **בלילה.** כגון יז] מנחת נסכים: וקומץ קרב יח] ביממא מביום צוותו [ויקרא ז]: **ליפסל.** כגון בלינה יט] ומחוסר כפורים וכגון הכא דתו לא אפשר לאהדורי ונפסל במחוסר זמן: **ליקדוש.** מאחד בשבת וכי מטי אידך דחד בשבת ליפסל בלינה למוצאי אחד בשבת שהרי שהה יותר משמונה ימים: **ואבוה דרבי** כ] ע) **אבא נמי מתני' קאמר.** ולאו מדעתיה דנפשיה הילכך ליכא למימר בדותא היא ומבעיא לן לתרוצינהו: **קסבר.** תנא דר' אבין לילה אין מחוסר זמן דהלילה הולך אחר היום הילכך מקדש ליה כא] כלי שרת לקומץ דזמנו הוא אלא שאין עבודת פ) לילה כשירה: [**אבל ימים**] **מחוסר זמן.** דימים הוי מחוסר זמן הילכך לחם הנסדר באחד בשבת לא מקדש ליה לאיפסולי דאכתי כמה ימים יש עד זמנו:

ששונאין את הבבליים. כדאשכחנא בפ"ק דיומא (דף ט:) דאמר א"ל ר"ש בן לקיש י) לרבי אלעזר אלהא דישראל סנינא לכו לפי שלא עלו בימי עזרא ומה שמזכירין אותם לגנאי על שאוכלין את השעירים חיים אע"ג דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר לפי שהרגילו עצמם כמו כן לאוכלם חיים אף בכל השנים דמיחזי כרעבתנותא: **אמר להם הממונה.** ביומא (דף כח.) פירש בקונטרס דממונה הוא הסגן ק) וקשה דאם כן הוה ליה למיחשביה בהדי דברים דחשיב בירושלמי דיומא שהסגן משמש אומר לו אישי כ"ג הגבה שמאלך הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו והניף הסגן בסודרים ואחז הסגן בימינו והעלהו לא היה מתמנה להיות כהן גדול עד שנעשה סגן אלא ממונה אחר היה ושמא היה ממונה על הפייסות דמיקרי ממונה סתם כדתנן פרק שני דיומא (דף כב.) אומר להם הצביעו ר):

מתתיא בן שמואל אומר (אם) האיר פני המזרח. מתתיא בן שמואל היה ממונה על כך כדאמר בשקלים (דף ז:) מתתיא בן שמואל היה ממונה על הפייסות והיינו הפייסות שכשהאיר היום היו מפייסין מי שוחט מי זורק וכשהוא שואל אם הגיע זמן אומר לאותו שעולה על הגג אמור אם האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמי נמצא שלפיכך אומר לו ביום הכפורים עד שבחברון כדי להזכיר ישיני חברון ש) כך פי' בקונטר' ומה שכתוב בספרים בפ' אמר להן הממונה (יומא דף כח:) מתתיא בן שמואל אומר ממונה על הפייסות אומר כו' ליתא אלא אומר ה"ר מאיר דה"ג מתתיא בן שמואל ממונה על הפייסות אומר שהוא עצמו ממונה על כך והתם מפרש מי אומר כן: **אלא אפי' עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה.** רבותא היא כב] מהני אע"ג דלאו בכלל ביום זבחכם נינהו קמ"ל דנפקי מביום צוותו כדמפרש במגילה (דף כ:) ומשום קודם התמיד לא מיפסלא דהיינו למצוה בעלמא כדאמרי' בפ' התכלת (לעיל דף מט:) ומשום פסול לינה נמי לא דלאלתר שרפו אפי' קודם עמוד השחר ומיהו אי אפשר לומר כן דהא פריך ניהדר קומץ לדוכתיה ולקמציה ביממא ומשני כלי שרת מקדשין שלא בזמנן ומיפסיל משום לינה אלמא לא מיפסיל קמילה ואי אפשר לשרוף עד אחר עמוד השחר שיפסל בלינה ונקמצה לאו דוקא אלא אפילו לא נקמצה נמי כדתנן בפרק שני דמעילה (דף ט.):

בלילה. פי' בקונטרס כגון מנחת נסכים ויש מפרשים הטבת נרות כג] ת) לא שייך על זה לשון קרב א):

כמי

מסורת הש"ס

א) יומא סו:, ב) [לעיל מה. וש"נ], ג) יומא כט: לעיל ל., ד) [עיין רש"י ביומא כט: דמוחק זה והעיד כך בשם ר"ח דלא גרסי' פסולה], ה) [זבחים פז.], ו) יומא כז: כח. תמיד ל., ז) יומא כח. זבחים כ:, ח) [יומא כט.], ט) תמורה יד. [יומא כט:], י) תיבה זו נמחק. נ"ק, כ) [חגיגה ט: וש"נ], ל) תנוח דעתך משפחת ר"י כו' כצ"ל. נ"ק, מ) ומיפסל בלינה הואיל ולן כו'. נ"ק, נ) נ"א מה"ד פסול הואיל, ס) [יומא פ"ג ה"א], ע) נ"ל אבין, פ) לילה כשרה אבל יום מחוסר זמן הוא הלכך לחם כו' והד"א. נ"ק, צ) נ"ל לזעירי. נ"ק, ק) [וכ"ה בסנהדרין יט. ע"ש ועיין תוס' סוטה מג. ד"ה סגן], ר) [וע' תוס' יומא טו: ד"ה אמר ותוס' סוטה מג. ד"ה סגן], ש) נ"ל וכך פי'. נ"ק, ת) נ"ל ולא שייך כו'. נ"ק, א) [וע"ע תוס' תמורה יד. ד"ה וכלן],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלכסנדריים של מצרים הס"ד ואח"כ מ"ה אמר לו ר' יהודה כו' משפחת: (ב) ד"ה פסול וכו' ולן הלחם בשבת אף בלא בזיכין:

שיטה מקובצת

א] את. הבבליים: ב] הבבליים: ג] פסול ואין [חייבין עליה]: ד] פסול ואין חייבין עליה: ה] זמן. השחיטה: ו] עד. שהוא בחברון: ז] תיבות בלילה קדוש בלילה בין ביום ובין נמחק: ח] תיבות סוף סוף נמחק: ט] מה"ד. אלכסנדריים. אלכסנדרי': י] להשהותו: יא] תיבות הואיל ולן הלחם בלא בזיכין נמחק: יב] עד שתגיע שבת הבאה ומאותו שבת יכול להשהות שבעה ימים: הס"ד ומה"ד שאפי' היא על השולחן ימים רבים קודם לשבת אין בכך כלום שאין השולחן מקדשו עד: יג] בלינה עד למוצאי שבת שני: יד] לאותו. שעלה על: טו] המזרח עד שבחברון: טז] קידוש. קומץ: יז] כגון. שמן לנרות קדוש בין ביום ובין בלילה קתני מיהא הקרב ביום אינו קדוש בלילה הס"ד [ותיבות מנחת נסכים נמחק]: יח] וקומץ קרב ביום כדכתיב ביום: יט] בלינה. ובמחוסר: כ] דר'. אבין: כא] ליה. שולחן: כב] היא. בהני: כג] נרות. ולא:

מוסף רש"י

ומתוך ששונאין. בני ארץ ישראל את הבבליים היו קורין כל קלי הראש ועושי דבר שלא כהוגן על שמם **תנוח דעתך.** משפחתו היה מבבל והיה קשה לו הדבר **סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת.** שלא כמצותו דמצותו היה לסדרו בשבת (לעיל צ.). **פסולה.** דמחוסרת זמן הוא דמשפטה לעמוד על השלחן שבעה ימים ולא עמדה אלא ששה (לעיל צ. בכת"י). **פסולה.** שלא נסדרה בשבת לעמוד שם שבעת ימים כמשפטם והרי היא מחוסרת זמן, [ול"נ דל"ג פסולה דהא מסקנא דשמעתין לא חשיב סידור יום ראשון אלא כסידרו הקוף וכמונח בקופסא דמי ולמה יפסול הלחם בהקטרת הבזיכין והלא לא קידש השלחן ללחם כלל אא"כ פירקו בשבת הבאה ויחזור ויסדרנו, והכי מוכח נמי מדקתני כילד יעשה אלמא יש תקנה לסדר, וה"נ גרים בפירוש ר"ח איש רומי מתיב רבי זירא וכו' והקטיר הבזיכין בשבת כילד יעשה וכו' ורבותא הוא דנקיט אע"ג דהקטיר הבזיכין בשבת כמו שרגילין לעשות יביא בזיכין אחרים ויסדר עם הלחם] **כיצד יעשה יניחנה.** על השלחן עד שבת הבאה (יומא כט:). **כיצד יעשה.** שיהיו כשירין הלחם והבזיכין, **יניחנה.** שלא יקטיר הבזיכין ולא יסלק הלחם עד לשבת שניה הבאה ונמצא הלחם והבזיכין על השולחן י"ד ימים ושני ימי שבת, שאפילו הוא על השולחן אותן ז' ימים שעד לשבת יותר מדינו אין בכך כלום (לעיל צ.). **אמר להם הממונה.** הוא הסגן. **צאו וראו.** על החומה או על הגג **הגיע זמן השחיטה.** שחיטת התמיד, כלומר אם האיר המזרח, שהשחיטה פסולה בלילה כדכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם **הרואה.** זה שעלה לגג **ברקאי.** לשון זוהר כמו למען היה לה ברק (יחזקאל כא), האירו ברקים (תהלים עז) **עד שהוא בחברון.** עד שנראה הזוהר עד חברון **למה הוצרכו לכך.** לעלות לגג ולראות **עלה מאור הלבנה.** למה תואר הלבנה סמוך לשחרית **ודימו.** ומיסבו **והוציאוהו לבית השריפה.** כשהביאו שנשחט בלילה (יומא כח.).

המשך בעמוד הבא

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פ"ה מהל' תמידין ומוספין הל' יב:
מז ב מיי' שם הל' יד ועיין בכ"מ:
מח ג מיי' שם הלי"ב:
מט ד מיי' שם הלי"ג:
נ ה מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הל' ה:
נא ו ז מיי' פ"ג מהל' פסוה"מ הל' כא:

תורה אור השלם

1. כִּי עָרוּךְ מֵאֶתְמוּל תָּפְתֶּה גַּם הִיא לַמֶּלֶךְ הוּכָן הֶעְמִיק הִרְחִב מְדֻרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְיָ כְּנַחַל גָּפְרִית בֹּעֲרָה בָּהּ: ישעיהו ל לג
2. וְאַף הֲסִיתְךָ מִפִּי צָר רַחַב לֹא מוּצָק תַּחְתֶּיהָ וְנַחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא דָשֶׁן: איוב לו טז

רבינו גרשום

ושמא תאמר למלך לא הוכנה. כלומר לת"ח שסרח ולא יראה גיהנם: ת"ל גם היא למלך הוכן. משום הכי קרי לת"ח מלך דעוסק בתורה דכתיב בה בי מלכים ימלוכו: ושמא תאמר זו היא שכרה. של תורה שמסיתין אותו מפי צר שמצילין אותו מגיהנם אבל שכר טוב אין לו. ת"ל ונחת שלחנך מלא דשן: חל יוה"כ להיות ע"ש שעיר של יוה"כ של מוסף נאכל לערב כשהוא חי. שאי אפשר לבשלו בשבת והכהנים הבבליים אוכלין אותו חי שדעתן יפה שאינן אניני הדעת: לא בבליים הן. שאוכלין אותו חי שדעתן יפה שאינן אניני הדעת אלא אלכסנדריים היו ומתוך שכהני ארץ ישראל שונאין את הבבליים תולין את הגנאי של אכילת חי בבבליים: א"ל ר' יהודה. לפי שהיה מבבל תנוח דעתך: סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת הבאה פסולה. שהרי לא היו הבזיכין על השלחן משבת לשבת מעת לעת. ואין חייבין עליהם. על הלחם: לא משום פגול. שאם חשב בשעת הקטרת בזיכין לאוכלן חוץ לזמן אין בהן משום פגול: ולא משום נותר ולא משום טומאה. אם אכלן בטומאה משום דלא קרב המתיר במצותו. וכן אם הקטיר את הבזיכין לאחר השבת שלא היו על השלחן אלא יום א' פסול ואין חייבין וכו'. סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה. דלא היה על השלחן ח' ימים: כיצד יעשה. ויהיה כשרה: יניח הבזיכין והלחם עד לשבת אחרת. הבאה כדי שיהו ח' ימים שלמים על השלחן מן השבת לשבת שאפי' הן על השלחן הלחם והבזיכין י"ג ימים אין בכך כלום ולא נפסלין: בורקי. כלומר עלה ברק השחר: מתיא בן שמואל אמר כך היה אומר הרואה האיר פני כל המזרח וקאמר ליה האי דקאי אארעא עד שבחברון כלומר יכול אתה לראות חברון כאור היום והוא אומר הין: הורידו כ"ג לבית הטבילה. פעם אחרת משום דזה הכלל היה במקדש שכל המסיך רגליו טעון טבילה ואי אפשר דאינו מסיך בלילה ואותה טבילה א) שטבל אח"כ קודם עמוד השחר לא היה טבילה (הואיל ועשה עבודה פסולה לפי שנראה כאילו עשאה לשום עבודה פסולה) לפיכך הצריכוהו טבילה אחרת: לא זו בלבד התמיד אם נשחט קודם היום אלא אפי' וכו': משום דלא אפשר להדורה. אחר שנמלקה ומתה הילכך תצא לבית השרפה: אלא מנחה אפשר וכו': כלי שרת מקדשין הקומץ אפילו שלא בזמנו בלילה הילכך תצא לשרפה: קרב בלילה כגון שמן למנורה: מאי דקא מותיב שפיר קא מותיב דאי ס"ד כלי שרת מקדשין שלא בזמנן [ליפסל] לקדש האי לחם קודם השבת וליפסל דשלא [בזמנו] כמצותו הוא: הא דתני אבוהא דר' אבין ודאי מתניתא היא ומתרצתא היא דמתן קומץ בכלי שרת מקדשין שלא בזמנו ליפסל. (ואמאי) [ומשו"ה] מקדש ליפסל דלילה אין מחוסר זמן. דלילה מיומא חדא הוא אלא שהקרבה ביום דכתיב ביום צוותו אבל לענין איקדושי למיפסל ליליא נמי מקדש דלילה ויום חד הוא: ימים מחוסרין זמן. כלומר אותן ימים מאחר בשבת ועד שבת שהקדימו לחם הפנים שלא הניחו כהלכתו ביום

א) עי' יומא (דף כט) דמפרש בגמ' דהך והורידו כ"ג וכו' לא קאי אריש' כלל וצ"ע.